

Меѓународен ден на постарите лица

01 октомври 2023 година

Светот брзо старее.

Во следните децении, бројот на луѓе кои имаат 65 години или повеќе се очекува да се зголеми двојно, и да достигне+ 1,6 милијарди во 2050 година. Подолгиот живот носи повеќе можности за луѓето да ги остварат своите цели и да придонесат за нивните семејства, заедници и општество како целина. Но, овие можности во голема мера зависат од еден фактор- здравјето. Брзиот раст на бројот на постари луѓе го нагласува значењето на промовирање на доживотното здравје – и обезбедување на сите луѓе целосно да ги уживаат своите основни слободи и човекови права. Имајќи го тоа на ум, темата оваа година за Меѓународниот ден на постарите лица е „Исполнување на ветувањата од Универзалната декларација за човекови права за постарите лица: низ генерациите“.

Пред седумдесет и пет години, Генералното собрание на Обединетите нации ја усвои значајната Универзална декларација за човекови права, првиот документ кој ги артикулира основните човекови права кои треба да бидат универзално заштитени. Меѓународниот ден оваа година ја истакнува важноста од заштитата на овие права за постарите лица, како и споделувањето и учењето од меѓугенерациските модели за заштита на глобалните човекови права. Старењето е триумф на развојот. Луѓето живеат подолго поради подобра здравствена заштита, исхрана, санитарни услови, образование и економска благосостојба. Иако, стареењето на светот поставува социјални и економски предизвици, вистинскиот сет на политики може да ги обезбеди поединците, семејствата и општествата да се справат со овие предизвици и да ги искористат придобивките. United Nations Population Fund (УНФПА) работи на подигање на свеста за стареењето на населението и потребата да се искористат можностите и да се одговори на предизвиците. УНФПА, исто така, поддржува истражување и собирање податоци за да обезбеди солидна основа за политики и планирање. Постарите луѓе се предност поради нивните вештини, таленти, искуства, перспективи и издржливост. Сепак, оваа група често нема автономија и моќ да донесува одлуки и се соочува со запоставување и злоупотреба поради стигмата и штетните општествени норми кои често ги исфрлаат постарите луѓе на маргините на општеството.

Пандемијата КОВИД-19 ја зголеми дискриминацијата на постарите луѓе, откривајќи несоодветна социјална и здравствена заштита. Постарите жени даваат многу придонеси за нивните семејства, заедници и општества, вклучително и како негуватели на следната генерација деца, но тие се соочуваат со вкргтени нееднаквости, вклучително и родова дискриминација и сиромаштија поради родови предрасуди. Жените, исто така, имаат тенденција да живеат подолго од мажите и може да доживеат продлабочување на сиромаштијата како што стареат, како и изолација и социјална исклученост. УНФПА поддржува интегрирани пристапи за грижа на менталното и физичкото здравје на постарите луѓе, вклучително и преку користење на центри за стареење, кои обезбедуваат полесен пристап до услугите, како и повеќе можности за дружење. УНФПА ја гледа оваа популација како витален дел од економиите и општествата, а не како група што треба да се отфрли.

Подготви: Семира Саити, дипл. правник, Одделение за социјална медицина

Извор: <https://www.unfpa.org/events/international-day-older-persons>

Dita ndërkombëtare e personave të moshuar

01 tetor 2023

Bota po plakët shpejt.

Në dekadat e ardhshme, numri i njerëzve që janë 65 vjeç ose më të vjetër pritet të dyfishohet, duke arritur në + 1.6 miliardë në vitin 2050. Të jetosh më gjatë sjell më shumë mundësi për njerëzit që të arrijnë qëllimet e tyre dhe të kontribuojnë në familjet, komunitetet dhe shoqërinë e tyre në tërësi. Por këto mundësi varen kryesisht nga një faktor - shëndeti. Rritja e shpejtë e numrit të të moshuarve nënvizon rëndësinë e promovimit të shëndetit gjatë gjithë jetës – dhe sigurimin që të gjithë njerëzit të gëzojnë plotësisht liritë e tyre themelore dhe të drejtat e njeriut. Me këtë në mendje, tema për Ditën Ndërkombëtare të të Moshuarve të këtij viti është "Përmbushja e premtimeve të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut për të Moshuarit: Ndër breza".

Shtatëdhjetë e pesë vjet më parë, Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara miratoi Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut, dokumenti i parë që artikulon të drejtat themelore të njeriut që duhet të mbrohen në mënyrë universale. Dita Ndërkombëtare e këtij viti thekson rëndësinë e mbrojtjes së këtyre të drejtave për personat e moshuar, si dhe ndarjen dhe mësimin nga modelet ndër breza për të mbrojtur të drejtat globale të njeriut. Plakja është triumf i zhvillimit. Njerëzit po jetojnë më gjatë për shkak të kujdesit më të mirë shëndetësor, ushqimit, higjienës, arsimit dhe mirëqenies ekonomike. Ndërsa një botë në plakje paraqet sfida sociale dhe ekonomike, grupi i duhur i politikave mund të sigurojë që individët, familjet dhe shoqëritë t'i adresojnë këto sfida dhe të korrin përfitimet. United Nations Population Fund (UNFPA) po punon për të rritur ndërgjegjësimin për plakjen e popullsisë dhe nevojën për të kapur mundësitë dhe për t'iu përgjigjur sfidave. UNFPA gjithashtu mbështet kërkimin dhe mbledhjen e të dhënave për të siguruar një bazë solide për politikën dhe planifikimin. Njerëzit e moshuar janë një pasuri për shkak të aftësive, talenteve, përvojave, perspektivave dhe elasticitetit të tyre. Megjithatë, këtij grupi shpesh i mungon autonomia dhe fuqia për të marrë vendime dhe përballet me neglizhencë dhe abuzim për shkak të stigmës dhe normave të dëmshme shoqërore që shpesh i shtojnë njerëzit e moshuar në margjinat e shoqërisë. Pandemia COVID-19 ka rritur diskriminimin ndaj të moshuarve, duke zbuluar kujdes social dhe shëndetësor joadekuat. Gratë e moshuara japin shumë kontribute për familjet, komunitetet dhe shoqëritë e tyre, përfshirë si kujdestare për gjeneratën e ardhshme të fëmijëve, por ato

përballen me pabarazi të kryqëzuara, duke përfshirë diskriminimin gjinor dhe varfërinë për shkak të paragjykitimit gjinor. Gratë gjithashtu kanë tendencë të jetojnë më gjatë se burrat dhe mund të përjetojnë një thellim të varfërisë ndërsa plaken, si dhe izolim dhe përjashtim social. UNFPA mbështet qasjet e integruara për t'u kujdesur për shëndetin mendor dhe fizik të të moshuarve, duke përfshirë përdorimin e qendrave të plakjes, të cilat ofrojnë qasje më të lehtë në shërbime, si dhe më shumë mundësi për shoqërim. UNFPA e sheh këtë popullsi si një pjesë jetike të ekonomive dhe shoqërive, jo si një grup që duhet refuzuar.

Përgatiti: Semira Saiti, jurist i dipm., Reparti për mjekësi sociale

Burimi: <https://www.unfpa.org/events/international-day-older-persons>